

Raadsvergadering d.d. : 22 februari 2018

Onderwerp : Overdrachtsdocument Rekenkamercommissie Aa en Hunze

Portefeuillehouder : RKC Aa en Hunze

Datum : 8 februari 2018

Onderwerp

Overdrachtsdocument RKC Aa en Hunze

Inleiding

Afgelopen najaar heeft de voorzitter van de Rekenkamercommissie (RKC), de heer Teun van den Bout, afscheid genomen van de raad van Aa en Hunze. De heer van den Bout is gedurende de maximale zittingstermijn voorzitter geweest van de RKC. De voorzittershamer werd overgenomen door de vice-voorzitter; de heer Ivo Berghuis.

De RKC wil de nieuwe raad graag een advies meegeven met betrekking tot de samenstelling van de RKC in de nieuwe raadsperiode van 2018-2022.

1. Achtergrond

Als gevolg van de dualisering van het gemeentebestuur werd het per 1 januari 2006 voor gemeenten verplicht om een rekenkamer(funcitie) operationeel te hebben. De gemeentelijke rekenkamer is een instrument voor de gemeenteraad om zijn controlerende taak te versterken. De rekenkamer doet onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde beleid draagt bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Op 8 juni 2005 is de Rekenkamercommissie Aa en Hunze door de gemeenteraad ingesteld.

2. De gemeentelijke rekenkamer: modellen

Er zijn op dit moment twee soorten modellen voor een gemeentelijke rekenkamer.

Ten eerste de **rekenkamer**. Dit is het model zoals dat in hoofdstuk V, artikelen 81 a en 81 k Gemeentewet is beschreven:

- De taken en bevoegdheden staan in de wet;
- De onafhankelijkheid is bij wet geregeld; onafhankelijke leiding, vrije onderwerpskeuze, onbeperkte toegang tot informatie, rapportagevrijheid etc.;
- Benoeming leden door de raad;
- Raad stelt budget vast.

Ten tweede de **rekenkamerfunctie (rekenkamercommissie)**. Hierbij stelt de gemeenteraad zelf een rekenkamer in door middel van een verordening:

- Inrichting te regelen in een verordening, dus veel keuzemogelijkheden voor de raad;
- Participatie door raadsleden is mogelijk;
- Mogelijkheid om als raad invloed te hebben op de onderzoeksagenda.

Ten derde de **gemeenschappelijke rekenkamer**. Dit is het wettelijke model rekenkamer (zie hierboven), maar dan voor meerdere gemeenten. Deze vorm is in te stellen met toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Een gemeenschappelijke rekenkamerfunctie is niet mogelijk.

3. Rekenkamercommissie Aa en Hunze

De RKC Aa en Hunze is een rekenkamercommissie en kent dus een eigen verordening. De RKC heeft een reglement van orde, een missie en een werkwijze vastgesteld.

De RKC bestaat uit raadsleden (in principe per fractie, 1 afgevaardigde) en een externe voorzitter. Ten minste tweefracties hebben op enig moment aangegeven niet gelukkig te zijn met de huidige samenstelling van de RKC. Dit gold in het verleden voor de VVD en dit geldt nog steeds voor D66.

Deze laatste fractie is dan ook niet vertegenwoordigd in de huidige RKC. De fractie van D66 is van mening dat de RKC geheel dient te bestaan uit externe, onafhankelijke, leden.

Na iedere gemeenteraadsverkiezingen benoemt de raad opnieuw de RKC leden. In 2014 is de RKC geheel vernieuwd. Benoemd werden: Ivo Berghuis (CGB) vicevoorzitter RKC, Michel Hazenberg (PvdA), Bas Luinge (VVD), Gabrielle van Dinteren (GL) en Miriam van der Ven (CDA). Secretaris van de RKC is de raadsgriffier.

Omdat de RKC bijna geheel is vernieuwd is er in 2014 gestart met een opleidingstraject. Dit traject kende twee delen. In het najaar van 2014, is er aandacht besteed aan de taken van de RKC, de selectie van een onderzoeksonderwerp en het beoordelen van een offerte. In het tweede deel, dat vlak voor het zomerreces van 2015 plaatsvond werd aandacht geschonken aan de beoordeling van een onderzoek en de onderzoekbegeleiding.

4. Concept voorstel BZK

Minister Plasterk (BZK) was van plan om te komen met een wetsvoorstel waarin gemeenten verplicht werden om een rekenkamer in te stellen met alleen externe leden. Bovendien riep hij op om samen te werken en met meerdere gemeentes een gezamenlijke rekenkamer in het leven te roepen. Dit wetsvoorstel is niet ingediend. Hoe de huidige minister van BZK tegen de Rekenkamer aankijkt is nu nog niet duidelijk.

5. Hoe verder met de Rekenkamercommissie?

Op dit moment is het nog steeds mogelijk om zelf een keuze te maken tussen de verschillende modellen van rekenkamers. De raad van Aa en Hunze heeft in het verleden gekozen voor een rekenkamercommissie met raadsleden en een externe voorzitter.

Er zijn een aantal voordelen verbonden aan een RKC met raadsleden en een externe voorzitter:

Voordelen RKC met raadsleden en externe voorzitter

- De te maken kosten zijn vooral onderzoekskosten, de raadsleden ontvangen geen extra vergoeding naast hun raadsvergoeding. De externe voorzitter uiteraard wel.
- De bemensing bevat een mix van betrokkenheid bij de raad (raadsleden) en deskundigheid van de voorzitter.
- De voorzitter (en de secretaris) zijn een 'stabiele factor' binnen de RKC. Na gemeenteraadsverkiezingen en evt. wijzigingen in de leden verdwijnt het 'geheugen' van de RKC niet.
- Vergadering van de RKC worden door een onafhankelijke voorzitter geleid. Dit komt de vergaderorde ten goede en de RKC wordt hierdoor beter in staat gesteld objectief en niet-politiek te functioneren.

Nadelen RCK met raadsleden en externe voorzitter

- Raadsleden doen dit 'erbij'. In een al vaak overvolle agenda is dit een extra belasting.
- Het gezag en onafhankelijkheid van de rekenkamer hangt sterk af van de rolinvulling door de raadsleden die lid zijn van de RKC. Er is een risico op ontwikkeling tot politiek orgaan, ook of juist in de beeldvorming.
- Aangezien er raadsleden lid zijn van de rekenkamercommissie, is samenwerking met andere gemeentelijke rekenkamers lastig.
- Zelf onderzoek doen als RKC is bijna niet mogelijk vanwege het ontbreken van tijd en specifieke onderzoek deskundigheid.

Er zou ook gekozen kunnen worden voor een rekenkamercommissie met alleen externe leden.

Voordelen rekenkamercommissie met alleen externe leden

- Externe leden kunnen worden geworven op deskundigheid (onderzoeks- en/of beleidsinhoudelijke kennis; juridische en financiële achtergrond). Hierdoor zou deze commissie ook zelf onderzoeken kunnen doen.
- De RKC kan geheel politiek onafhankelijk zijn
- Als kleine stabiele commissie, kan de nodige slagkracht worden ontwikkeld
- Zekere ontwikkeling naar zelfstandig 'instituut'
- Een vergaande samenwerkingsvorm met andere gemeenten is mogelijk doordat er bij dit model geen directe betrokkenheid van raadsleden is.

Nadelen rekenkamercommissie met alleen externe leden

- Betrokkenheid bij de raad is minder dan bij Rekenkamercommissie met raadsleden. Daardoor eerder kans op onderzoeken die niet aansluiten bij politieke behoefte.
- De te maken kosten zijn (veel) hoger dan bij een commissie met raadsleden. De externe leden ontvangen immers wel een vergoeding, i.t.t. raadsleden.
- In de praktijk blijkt dat er weinig onderzoeken door de RKC worden gedaan, meestal is er toch sprake van uitbesteding.

Er zou ook gekozen kunnen worden voor een gezamenlijke Rekenkamer (met alleen externe leden) met andere gemeentes.

Voordelen gezamenlijke rekenkamer met meerdere gemeentes en alleen externe leden

- Er is voldoende budget om externe leden te werven die de nodige deskundigheid (onderzoeks- en/of beleidsinhoudelijke kennis; juridische en financiële achtergrond) hebben.
- De RKC is in staat om zelfstandig onderzoek te doen.
- De RKC kan geheel politiek onafhankelijk zijn
- Stabiele rekenkamercommissie, kan de nodige slagkracht ontwikkelen
- Ontwikkeling als zelfstandig 'instituut'
- Onderzoeken kunnen worden gebundeld. Eenzelfde onderzoek in meerder gemeentes tegelijk. Dit kan efficiënter en effectiever zijn.
- Er kan gebruik worden gemaakt van onderzoekservaring die is opgedaan in een van de andere gemeentes.

Nadelen gezamenlijke rekenkamer met meerdere gemeentes en alleen externe leden

- Betrokkenheid bij de raad is minder dan bij een eigen Rekenkamercommissie. Daardoor is er eerder kans op onderzoeken die niet aansluiten bij de politieke behoefte.
- De te maken kosten zijn (veel) hoger dan bij een commissie met raadsleden. De externe leden ontvangen immers wel een vergoeding, c.q. salaris, i.t.t. raadsleden.

Conclusie

Uit bovenstaande blijkt dat aan alle rekenkamermodellen voor en nadelen zijn verbonden. Grofweg komt het er op neer dat een rekenkamercommissie met raadsleden een goede betrokkenheid met de raad garandeert maar, logischerwijs, minder onafhankelijk en deskundig is. De kosten zijn wel vaak weer lager. Een rekenkamer(commissie) met alleen externe leden is politiek onafhankelijk en deskundig maar is vaak minder betrokken bij de raad. De kosten zijn veel hoger. Samenwerking met onze buurgemeentes zou ook een optie kunnen zijn. Dan kan echter alleen als alle drie de gemeentes kiezen voor een model met externe leden. Dat is op dit moment alleen van toepassing voor Tynaarlo.

Advies aan de 'nieuwe raad' samenstelling RCK

In Aa en Hunze hebben we op dit moment een tussenmodel, met raadsleden en een externe voorzitter. De huidige rekenkamercommissie is van mening dat dit het beste is van twee werelden. Eventueel zou er voor gekozen kunnen worden om het aantal externe leden uit te breiden en het aantal raadsleden te verminderen. Op deze manier zou je een (nog) beter evenwicht kunnen bereiken tussen enerzijds de deskundigheid van een externe lid en anderzijds de betrokkenheid bij de raad van het raadslid.

Advies aan de 'nieuwe raad' samenwerking in Drenthe

De samenwerking in Drents verband met andere rekenkamercommissies is goed bevallen. Zo is er een gezamenlijk onderzoek gedaan naar de GGD. Dit soort onderzoeken moeten we zeker voortzetten. Samen kunnen we meer grip krijgen op gemeenschappelijke regelingen.

Namens de Rekenkamercommissie Aa en Hunze;

Ivo Berghuis
Voorzitter

Pascal van Corbach
secretaris